

PROJEKCE ROZVOJE REGIONŮ SE ZVÝŠENOU PŘÍRODOVĚDECKOU HODNOTOU S VYUŽITÍM METODY POBESKYDÍ¹

Jarmila Straková, Jan Váchal, Petra Pártlová, Jana Moravcová, Monika Koupilová

Úvod

Na příkladu povodí vodní nádrže Orlík bude prezentován možný postup projekce rozvoje regionů se zvýšenou přírodovědeckou hodnotou. Uvedená oblast zaujímá plochu 12106 km² a řadí se mezi jedno z největších povodí tohoto řádu v ČR náležející do Jihočeského a Středočeského kraje. Jedná se o specifickou oblast s nižší intenzitou hospodářského a s výskytem velmi cenných krajinných struktur a prvků. Dlouhodobá strategie této oblasti předpokládá postupné zajištění jejího všestranného rozvoje respektující produkční a environmentální potenciál. Základní premisou řešení by mělo být nastolení vyváženého stavu všech rozhodujících složek území a uchovat pro budoucnost specifické rysy této oblasti jako konglomerátu zájmů socioekonomických, vodohospodářských, elektroenergetických, přírodních a rekreačních (JEŽEK, 2006, VOCHOZKA, 2008).

Cíl a metodika

Základní cíl vychází z hypotézy možného nastolení vyváženého stavu všech rozhodujících složek území (výrobní, ekonomické, přírodovědecké a sociální oblasti). V převážné míře se v ČR používá při zpracování těchto materiálů asociativní metoda kombinující komunitní přístupy práce místních expertů s širokou veřejností. Navrhované výstupy z řešení musí být konzultovány na pracovních setkáních s veřejností s využitím internetových prezentací s připomínkováním. Priority jsou pak vydefinovány pracovními skupinami složenými ze zástupců odborníků i veřejnosti. Je potřebné respektovat institucionální strukturu regionální politiky České republiky a EU včetně zájmové oblasti. Součástí této struktury nejsou jenom orgány, které mají tuto problematiku ve své kompetenci, ale také soustava strategických dokumentů, dotačních titulů a dalších nástrojů, jejichž prostřednictvím mohou být problematiky rozvoje řešeného území naplňovány (VÁCHAL a KOL., 2005).

Výsledky

Je navržen následující postup zpracování:

- Definice výchozích podmínek pro dané území - strategie rozvoje zájmového území musí zohledňovat a současně řešit potřeby všech aktérů rozvoje venkovského prostoru v dané oblasti, musí iniciovat další potenciální aktivity na principech strategického plánování a na základě konsensu všech zúčastněných stanovit, resp. převzít a posoudit globální cíle a priority rozvoje, zejména objektivně posoudit opatření vedoucí k jejich dosažení z pohledu současné hospodářsko-ekonomické situace.
- Celkový záměr řešení - jedná se o stanovení globálních cílů a strategií rozvoje území. Uplatňují se zde jak zájmy svazků obcí, tak i zájmy jednotlivých obcí, resp. MAS. Projekt v systémovém pojetí musí mít charakter integrovaného projektu celého území, základním

¹ Článek je zpracován jako jeden z výstupů výzkumného projektu QH 92298.

dokumentem je analýza výchozího stavu a souhrn navrhovaných řešení v minulosti nebo v této době realizovaných.

- Priority řešení – měly by respektovat jejich regionální, státní a evropskou dimenzi ve své vzájemné integritě. Cíleně by měly být směřovány na změnu způsobu myšlení, způsobu života a práce obyvatel zájmové oblasti s cílem ekonomické a sociální udržitelnosti.
- Profil území - provedena by měla být následující charakteristika:
 - lokalizace území z hlediska územně-správního členění České republiky,
 - vymezení území z hlediska svazku obcí, resp. MAS a mikroregionů,
 - identifikační údaje o území (plocha obcí, počet obcí, počet obyvatel, hustota osídlení).
- V rámci této části se realizuje i zpracování metody SWOT za dané území s možnou dílčí diferenciací. Jednotlivé body metody jsou stanoveny zpravidla na základě zpracovaného profilu území a připomínkovány zástupci veřejnosti na veřejných přístupných pracovních setkáních. Pořadí bodů je stanoveno percepční metodou, tzn., že odráží hodnotový žebříček osob, které na řešeném území žijí nebo pracují.
- Krajina - analýze by měla být podrobena geologická stavba, klimatické poměry, vodní poměry a životní prostředí a jeho ochrana.
- Společnost - v rámci této kapitoly je řešena historie, obyvatelstvo, hospodářství, trh práce a zaměstnanost a infrastruktura.
- Územní rozvoj – doporučuje se využít všechny zpracované územní plány rozvoje, koncepční materiály na obecní i krajské úrovni i materiály koncepčního charakteru Politiky územního rozvoje ČR a v rámci EU.

Závěr

V předloženém příspěvku je naznačen komplexní a systémový přístup při řešení strategického rozvoje příslušného zájmového území, regionu. Na dílčích výsledcích jsou demonstrovány předpokládané výstupy z řešení. Autoři si nekladli za cíl vyčerpávajícím způsobem definovat ucelenou metodu pro projekci rozvoje regionů ze zvýšenou přírodovědeckou hodnotou, ale upozornit na nezbytnost dodržet systémový a komplexní přístup při řešení takto zaměřených problematik, kdy popření této zásady může v relativně krátkém období navodit obdobný stav, který chceme řešit v současném období.

Literatura

- [1] JEŽEK, J. Výzkumná zpráva o řešení problematiky regionálního managementu a regionálních disparit. Plzeň: ZCU, katedra ekonomiky, 2006.
- [2] VÁCHAL, J., a kol. Production Potential of Land as a Factor of Water Protection in the Landscape. Frankfurt, Germany, 2005, topic 1-1-9 s.
- [3] VOCHOZKA, M. *Veřejné statky a jejich poskytování v ČR*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2008. MVK doktorandů a mladých vědeckých pracovníků.
- [4] Strategie rozvoje Pobeskydí, Integrovaná strategie území, 2007. Třanovice služby, o.p.s.

Příloha 1 – Logický rámec řešení rámcově vymezený pro povodí Orlické nádrže (výsek)

Globální cíl	Objektivně měřitelné indikátory	Zdroje k ověření	
- Zachovat v povodí Orlické nádrže atraktivní a zdravé prostředí pro život, práci, odpočinek a trávení volného času místních obyvatel i návštěvníků v souladu se specifikou venkovského prostoru a požadavků tohoto tisíciletí.	- Míra spokojenosti obyvatel a zástupců soukromého podnikatelského, veřejného a neziskového sektoru - Charakteristiky demografického a sociálního chování obyvatelstva, místní společnosti a kultury - atd.	- Statistiky orgánů veřejné správy - Statistiky ČSÚ - Ostatní veřejné dostupné statistiky - Informace obcí a jejich svazků - atd.	
Účel /Cíl	Objektivně měřitelné indikátory	Zdroje k ověření	Předpoklady/rizika vnější
- Harmonický rozvoj lidských zdrojů, místní společnosti a kultury - Trvale udržitelný hospodářský rozvoj regionu - atd.	- Prostředky vynaložené na realizaci aktivit, které naplňují cíle strategie - Počet realizovaných projektů	- Informace obcí a jejich svazků - Informace realizátorů jednotlivých aktivit	- Průměrná stabilita sociálního a ekonomického prostředí - Kvalita a trvalá udržitelnost výsledků jednotlivých aktivit projektů - atd.
Výstupy/Výsledky	Objektivně měřitelné indikátory	Zdroje k ověření	Předpoklady/rizika vnější
- Nová pracovní místa - Nové nebo inovované podnikatelské provozy - Nová nebo inovovaná struktura (technická, dopravní, sociální) - atd.	- Počet nově vytvořených pracovních míst - Počet nových nebo inovovaných podnikatelských subjektů - Počet, kvalita a dostupnost nových nebo inovovaných prvků infrastruktury - atd.	- Informace obcí a jejich svazků - Informace realizátorů jednotlivých aktivit (projektů)	- Zodpovědné hospodaření a výsledky jednotlivých aktivit - Dostatečná a udržitelná poptávka po produktech a službách, které jsou s těmito aktivitami spojeny - atd.
Aktivity	Prostředky/Vstupy		
	- Inovace - Lidské zdroje - Materiální a finanční zdroje - Organizační a institucionální zázemí		- Kvalitně realizované aktivity (projekty)
			Předběžné podmínky
			- Obecná ochota podílet se na rozvoji území, respektovat řád, strategie a přispět k naplnění cílů - Organizační a finanční připravenost realizovat dílčí rozvojové aktivní projekty - Stabilita sociálního a ekonomického prostředí

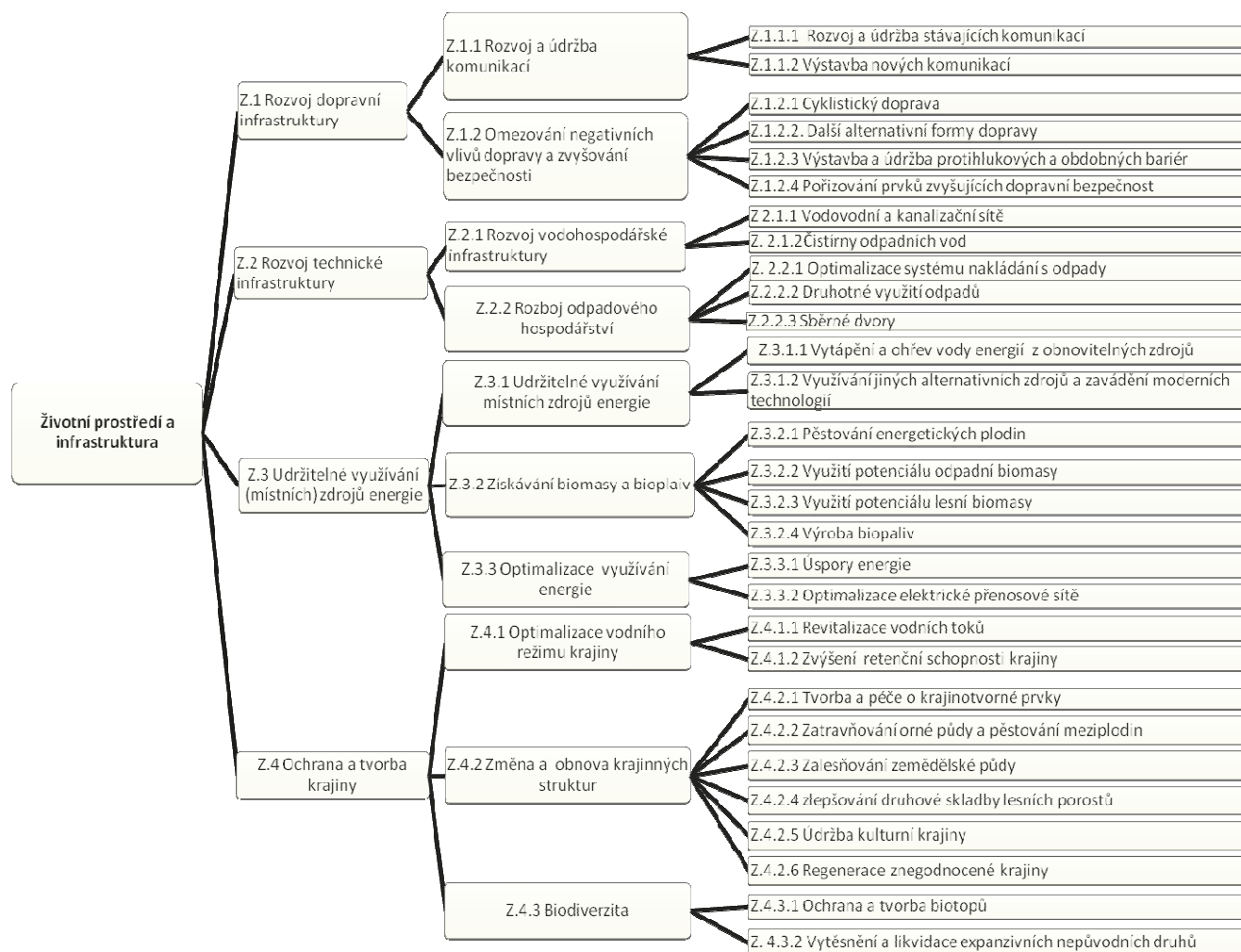
Zdroj: Strategie rozvoje Pobeskydí, Integrovaná strategie území, 2007.

Příloha 2 – Prioritní zaměření problémového okruhu Životní prostředí a infrastruktury

Položka	Název položky
Z.1	Rozvoj dopravní infrastruktury
Z.1.1	Rozvoj a údržba komunikací
Z.1.1.1	Rozvoj a údržba stávajících komunikací
Z.1.1.2	Výstavba nových komunikací
Z.1.2	Omezování negativních vlivů dopravy a zvyšování bezpečnosti
Z.1.2.1	Cyklistická doprava
Z.1.2.2	Alternativní formy dopravy
Z.1.2.3	Výstavba a údržba protihlukových a obdobných bariér
Z.1.2.4	Požizování prvků zvyšujících dopravní bezpečnost
Z.2	Rozvoj technické infrastruktury
Z.2.1	Rozvoj vodohospodářské infrastruktury
Z.2.1.1	Vodovodní a kanalizační sítě
Z.2.1.2	Čistírny odpadních vod
Z.2.2	Rozvoj odpadového hospodářství
Z.2.2.1	Optimalizace systému nakládání s odpady
Z.2.2.2	Druhotné využití odpadů
Z.2.2.3	Sběrné dvory
Z.3	Udržitelné využívání (místních) zdrojů energie
Z.3.1	Udržitelné využívání zdrojů pro výrobu energie
Z.3.1.1	Vytápění a ohřev energií z obnovitelných zdrojů
Z.3.1.2	Výroba elektřiny energií z obnovitelných zdrojů
Z.3.1.3	Využívání jiných alternativních zdrojů energie a zavádění moderních technologií
Z.3.2	Získávání a zpracování biomasy a biopaliv
Z.3.2.1	Pěstování energetických plodin
Z.3.2.2	Využití potenciálu odpadní biomasy
Z.3.2.3	Využití potenciálu lesní biomasy
Z.3.2.4	Výroba biopaliv
Z.3.3	Optimalizace využívání energie
Z.3.3.1	Úspory energie
Z.3.3.2	Optimalizace elektrické přenosové sítě
Z.4	Ochrana a tvorba krajiny
Z.4.1	Optimalizace vodního režimu krajiny
Z.4.1.1	Revitalizace vodních toků
Z.4.1.2	Zvýšení retenční schopnosti krajiny
Z.4.2	Změna a obnova krajinných struktur
Z.4.2.1	Tvorba a péče o krajinnotvorné prvky
Z.4.2.2	Zatravnění orné půdy a pěstování meziplodin
Z.4.2.3	Zalesňování zemědělské půdy
Z.4.2.4	Zlepšování druhové skladby lesních porostů
Z.4.2.5	Údržba kulturní krajiny
Z.4.2.6	Regenerace znehodnocené krajiny
Z.4.3	Biodiversita
Z.4.3.1	Ochrana a tvorba biotopů
Z.4.3.2	Vytěsnění a likvidace expanzivních nepůvodních druhů

Zdroj: Strategie rozvoje Pobeskydí, Integrovaná strategie území, 2007.

Příloha 3 – Algoritmus řešení – Oblast životní prostředí a infrastruktura

Zdroj: Strategie rozvoje Pobeskydí, Integrovaná strategie území, 2007.

Title: Methodology of region development projection in localities with increased naturalistic significance

Název: Metodika projekce rozvoje regionů se zvýšenou přírodovědeckou hodnotou

Author/s: Jarmila Straková, Jan Váchal, Petra Pártlová, Jana Moravcová, Monika Koupilová

Abstract: The disconsolate state of Orlický water reservoir catchment is warning sign for all authorities, institutions and also for all citizens living and working in this scientific valuable environment with high developing potential, however with high stadium of production potential degradation. The main problems negatively limiting area exploitation will be defined, they will be also integrated from their content and time dimension point of view and the main solutions of the complex analysis will be suggested with defining of the basic premises of economical practicableness.

Abstrakt: Neutěšený stav povodí vodní nádrže Orlický je varovným signálem pro všechny orgány, instituce i samotné obyvatele žijící a působící v tomto přírodovědecky cenném prostředí s vysokým rozvojovým potenciálem, avšak ve vysokém stádiu degradace produkčního potenciálu území. Definovány budou hlavní problematiky negativně limitující exploataci území, integrovány budou z hlediska jejich obsahu i časové dimenze a naznačeny hlavní východiska komplexního řešení s vymezením základních předpokladů ekonomické proveditelnosti.

Key words: strategic development, area exploitation, economical practicableness

Klíčová slova: strategický rozvoj, exploatace území, produkční a environmentální potenciál, ekonomická proveditelnost

Contact

Ing. Jarmila Straková

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta, Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova

Studentská 13, 37005 České Budějovice

strakova@vstecb.cz